

MINORS' CRIMINAL LIABILITY - PROCEDURE AND CONDITIONS FOR PERFORMANCE

Ianus ERHAN

Doctor of Law, Associate Professor, Senior Scientific Researcher, Institute of Research and Innovation of the State University of Moldova,
Chisinau, Republic of Moldova
e-mail: ianuserhan@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-4110-8133>

Contraventions, considered precursors to the increase in the crime phenomenon, represent illegal acts with a lower degree of social danger than crimes, but which, however, violate the social values protected by law. A complex study dedicated to the contraventional phenomenon, through the lens of the subject of liability - the minor, was not carried out, being more than necessary to carry it out, or, anticipating through knowledge how things can evolve, from a correct behaviour to a contraventional one, and, subsequently and in a criminal one we can stop it at the initial stage. It is important to ask ourselves what the root causes of these behaviours are and how we can intervene at their level to prevent their recurrence in the future. The contraventional code determines that the examination of contraventional cases regarding minors is the competence of the court, even if they are found and documented for the most part by the Police. Likewise, in the contravention procedure, the measures and sanctions applicable to minors are milder than to adults.

Keywords: juvenile delinquency, contravention, minor, contravention liability, court, police, prevention and combat.

RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ A MINORILOR – PROCEDURĂ ȘI CONDIȚII DE REALIZARE

Contravențiile considerate precursori ale creșterii fenomenului criminalității, reprezintă fapte ilicite cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunile, dar care, totuși, încalcă valorile sociale protejate de lege. Un studiu complex dedicat fenomenului contravențional, prin prisma subiectului răspunderii – minorul, nu a fost efectuat, fiind mai mult ca necesară realizarea acestuia, or, anticipând prin cunoaștere cum pot evolua lucrurile, dintr-un comportament corect într-unul contravențional, iar, ulterior și în unul infracțional îl putem stopa la etapa incipientă. Este important să ne întrebăm care sunt cauzele profunde ale acestor comportamente și cum putem interveni la nivelul lor pentru a preveni recurența lor în viitor. Codul contravențional determină că examinarea cauzelor contravenționale în privința minorilor este de competența instanței de judecată, chiar dacă sunt constatate și documentate în mare parte de către Poliție. La fel, în procedura contravențională măsurile și sancțiunile aplicabile față de minori sunt mai blânde decât în privința adulților.

Cuvintele-cheie: delicvență juvenilă, contravenție, minor, răspundere contravențională, instanța de judecată, poliție, prevenire și combatere.

RESPONSABILITÉ PÉNALE DES MINEURS - PROCÉDURE ET CONDITIONS D'EXÉCUTION

Les délits, considérés comme des précurseurs de l'augmentation du phénomène criminel, représentent des actes illégaux présentant un degré de danger social inférieur à celui des délits, mais qui violent cependant les valeurs sociales protégées par la loi. Une étude complexe consacrée au phénomène

contraventionnel, à travers le prisme du sujet de la responsabilité - le mineur, n'a pas été réalisée, étant plus que nécessaire pour le réaliser; ou, anticipant par la connaissance comment les choses peuvent évoluer, d'un comportement correct à une affaire contraventionnelle et, par la suite, et dans une affaire criminelle, nous pouvons l'arrêter dès le stade initial. Il est important de se demander quelles sont les causes profondes de ces comportements et comment intervenir à leur niveau pour éviter qu'ils ne se reproduisent dans le futur. Le code des contraventions détermine que l'examen des cas contraventionnels concernant des mineurs relève de la compétence du tribunal, même s'ils sont constatés et documentés pour la plupart par la Police. De même, dans la procédure de contravention, les mesures et sanctions applicables aux mineurs sont plus douces qu'aux adultes.

Mots-clés: *délinquance juvénile, délit, mineur, délit responsabilité, tribunal, Police, prévention et lutte.*

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ – ПОРЯДОК И УСЛОВИЯ ИСПОЛНЕНИЯ

Правонарушения, считающиеся предвестниками роста преступности, представляют собой противоправные деяния, имеющие меньшую степень общественной опасности, чем преступления, но нарушающие, однако, охраняемые законом социальные ценности. Комплексное исследование, посвященное правонарушительному явлению, сквозь призму субъекта ответственности - несовершеннолетнего, не проводилось, будучи более чем необходимым для его проведения, или, предвидя посредством знаний, как все может развиваться, от корректного поведения к противоправному, а, следовательно, и криминальному мы можем остановить на начальном этапе. Важно спросить себя, каковы коренные причины такого поведения и как мы можем вмешаться на его уровне, чтобы предотвратить его повторения в будущем. Кодекс о правонарушениях определяет, что рассмотрение дел о правонарушениях в отношении несовершеннолетних входит в компетенцию суда, даже если они обнаруживаются и документируются большей частью полицией. При этом, в процедуре о правонарушении меры и санкции, применимые к несовершеннолетним, мягче, чем к взрослым.

Ключевые слова: *преступность несовершеннолетних, проступок, несовершеннолетний, ответственность за проступок, суд, полиция, профилактика и борьба.*

Introducere

Delicvența juvenilă are mai multe conotații și explicații prin care se încearcă să se răspundă la întrebarea – care sunt cauzele și condițiile ce generează și favorizează comiterea infracțiunilor, iar, mai nou și a contravențiilor de către minori.

A devenit deja o tradiție că atunci când se discută despre fenomenul delicvenței juvenile se are în vedere, în primul rând, răspunderea minorilor pentru săvârșirea infracțiunilor [1, p. 58].

Delicvența se referă la comportamente care încalcă standardele morale sau legale ale unei societăți. În acest sens, delicvența juvenilă poate fi definită ca săvârșirea unei infracțiuni de către un minor sau ca reprezentând totalitatea acțiunilor antisociale comise de una sau

mai multe persoane cu vârste până la 18 ani [2, p. 3].

Comiterea contravenției și constatarea acesteia declanșează procesul contravențional care de cele mai multe ori se finalizează cu aplicarea sancțiunii contravenționale și are drept scop restabilirea ordinii de drept lezate, responsabilizarea făptuitorului, prevenirea comiterii de noi ilegalități, disciplinarea cetățenilor în spiritul respectării legii, cu anumite consecințe asupra acestora.

Cercetătorul Sergiu Furdui ani în urmă scoate în evidență câteva aspecte problematice legate de fenomenul contravențional în cazul minorilor, care sunt valabile și astăzi, cum ar fi:

- există foarte multe cazuri când se săvârșesc contravenții, iar persoanele vinovate, în special,

minorii nu sunt trași la răspundere din motivul că legea nu prevede procedura respectivă;

- mulți minori sunt trași la răspundere contravențională, iar măsurile aplicate nu sunt eficiente, adică nu este realizat scopul legii contravenționale;

- nu există mecanisme legislative și instituții de profil, care ar contribui eficient la corectarea și reeducarea contravenienților minori [1, p. 60].

În mare parte, prevederile legale ce prevăd răspunderea contravențională a minorilor sunt aplicate doar parțial, fiind necesară o reevaluare în întregime a mecanismului aplicat în privința acestora, fapt ce ar genera reducerea fenomenului.

Astfel, contravențiile juvenile reprezintă, adesea, un semnal de alarmă cu privire la riscul crescut de implicare în activități criminale mai grave în viitor. Tinerii care încep prin a comite contravenții pot deveni, ulterior, implicați în infracțiuni cu consecințe mult mai grave, cum ar fi infracțiunile violente sau cele contra proprietății în pagube crescânde.

Problema prevenirii infracțiunilor și a contravențiilor (comise de minori sau la care au luat parte și minorii), fiind una dintre cele mai periculoase în societate, este și rămâne a fi deosebit de complicată în suma problemelor, care țin de prevenirea și combaterea infracționalității. Pericolul social al criminalității în rândul minorilor constă în faptul, că acest aspect al comportamentului minorului îi subminează dezvoltarea intelectuală și fizică, înrăurește negativ psihicul lui, încetinește procesul de reducere a nivelului criminalității [3, p. 205].

Într-un context social marcat de schimbări și provocări, contravențiile juvenile evidențiază multiplele obstacole cu care se confruntă autoritățile, instituțiile de învățământ și familiile în eforturile de a asigura un mediu sigur și propice pentru tinerii aflați în proces de formare și devenire ca și adult care respectă legea.

Contravențiile comise de minori nu trebuie privite simplist ca expresii ale indisciplinei juvenile sau ale unei etape tranzitorii de rebeliune. Ele marchează, de cele mai multe ori, dificultăți profunde în procesul de dezvoltare și de adaptare la cerințele și valorile societății.

Pe de altă parte, trebuie să fim conștienți de faptul că săvârșind încălcări minore, cum sunt contravențiile, minorii deprind un comportament deviant, care dacă nu este stopat la momentul potrivit poate degenera în activități ilegale mai grave, cum sunt infracțiunile.

Iată de ce, contravențiile săvârșite de minori ar urma să constituie o preocupare majoră pentru societatea noastră, având implicații complexe asupra dezvoltării individuale a acestora și asupra stării de legalitate în comunitate.

Metodologie

Ce ține de crimele săvârșite de către minori au fost efectuate o multitudine de studii și cercetări care încearcă să explice fenomenul cât și măsurile necesare pentru a-l preveni și combate eficient.

Dar un studiu complex dedicat fenomenului contravențional, prin prisma subiectului răspunderii – minorul, nu a fost efectuat, fiind mai mult ca necesară realizarea acestuia, or, anticipând prin cunoaștere cum pot evolua lucrurile, dintr-un comportament corect întru unul contravențional, iar, ulterior și în unul infracțional îl putem stopa la etapa incipientă.

Atât fenomenul infracțional cât și cel contravențional prezintă riscuri semnificative pentru viața și sănătatea populației, proprietatea privată, ordinea și securitatea publică și alte valori ocrotite de lege, iar deseori o contravenție stă la baza unei infracțiuni.

Contravențiile considerate precursore ale creșterii fenomenului criminalității, reprezintă fapte ilicite cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunile, dar care, totuși, în-

calcă valorile sociale protejate de lege, menționate supra.

La rândul său, fenomenul contravențional este alcătuit din totalitatea contravențiilor comise pe un anumit teritoriu într-o perioadă determinată de timp, caracterizat prin indicatori cantitativi și calitativi, cât și reacția statului în vederea diminuării acestuia, prin acțiuni de prevenție, depistare, examinare și aplicare a sancțiunilor ce se impun. La fel, analiza fenomenului dat se realizează în dependență de subiectul acestuia, persoană fizică, inclusiv minorii sau persoană juridică.

Rezultate ale cercetării

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova la 1 ianuarie 2024, numărul copiilor de 0-17 ani în Republica Moldova a constituit 508,7 mii², sau 21,0% din numărul total al populației cu reședință obișnuită [4].

În baza datelor statistice prezentate de Poliție pentru anul 2023 „din numărul total de infracțiuni, 2,09% sunt infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, în număr de 449 infracțiuni, înregistrând o descreștere cu 35,95% față de perioada analogică a anului 2022”, situație pe care o considerăm una pozitivă și care se menține pe un trend descendent în ultimii ani [5, p. 12].

La comiterea infracțiunilor au participat 735 de minori, dintre care 684 băieți și 51 fete, iar urmărirea penală a fost finisată în 417 cauze, dintre care 339 au fost trimise spre examinare în instanța de judecată.

Cel mai frecvent minorii au fost implicați în săvârșirea furturilor – 58,8%, după care urmează jafurile – 7,1% și infracțiuni privind răpirea mijlocului de transport – 6,2%. La 100 mii copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 83 infracțiuni comise, comparativ cu 116 infracțiuni în anul 2019 [6].

Din analiza acestor date determinăm că ponderea infracțiunilor patrimoniale este în

jur de 66%, fapt care poate fi explicat prin dorința minorilor de a intra în posesia unor bunuri străine, pe care, de cele mai multe ori, nu și le pot permite, de ex. o bicicletă, trotinetă, telefon mobil, etc.

Ce ține de vârsta de la care survine răspunderea penală și răspunderea contravențională este diferită, astfel, minorii răspund penal de la 16 ani, iar pentru anumite categorii de infracțiuni de o gravitate deosebită, de la 14 ani, cum ar fi: omorul intenționat (art.145), vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 151), răpirea unei persoane (art.164), violul (art.171), furtul (186), tâlhăria (art. 188), anumite calificative ale infracțiunilor de circulație ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora fără scop de înstrăinare și cu scop de înstrăinare (art. 217 și art. 217¹), luarea de ostatici (art. 280), banditismul (art. 283), dezordini în masa (art. 285), huliganismul cu agravantele sale (art. 287 alin.(2) și (3)), și altele.

Vârsta de la care persoana poate fi atrasă la răspundere contravențională este de 18 ani. Însă, minorul cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani este pasibil de răspundere contravențională pentru săvârșirea anumitor ilegalități, cum ar fi: injuria (art. 69), vătămarea integrității corporale (art. 78); procurarea ori păstrarea ilegală de droguri, precursori, etnobotanice și a analogilor acestora în cantități mici sau consumul de droguri fără prescripția medicului (art. 85); practicarea prostituției (art. 89); distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine (art. 104); sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului (art. 105); toate contravențiile în domeniul circulației rutiere (art. 228–245); nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept (art. 336); chemarea intenționat falsă a serviciilor specializate (art. 342); ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept,

opunerea de rezistență (art. 353); huliganismul nu prea grav (art. 354) și altele.

Suntem de acord cu ideea expusă de cercetătorul Sergiu Furdui care consideră că „ar trebui examinată posibilitatea reducerii limitei vârstei, pornind la 14 ani, de la care urmează răspunderea contravențională. Reevaluarea vârstei minime de 14 ani a răspunderii contravenționale apare, de alt fel, inevitabilă, deoarece nu există nici o motivație obiectivă de a evita răspunderea juridică în cazul în care se prezumă capacitatea psiho-intelectuală și volițională a persoanei de a-ți dirija într-un mod, legal sau ilegal, propriile fapte săvârșite” [1, p. 64-65].

În această ordine de idei, suntem de părerea că pentru răspunderea contravențională vârsta de la care survine trebuie să fie aceeași ca și pentru răspunderea penală, 16 ani, iar pentru contravențiile de o gravitate deosebită, 14 ani.

Totodată, menționăm că stabilirea acestei minime de vârstă nu înseamnă că minorului trebuie să i se aplice cele mai aspre sancțiuni contravenționale și, respectiv, să execute sancțiunile respective. Pledăm pentru un anumit tratament sancționator, mai blând, specific contravenientului minor.

Legea trebuie să rezolve, în mod nuanțat, problema tragerii la răspundere contravențională a minorului, când se aplică sancțiunea și care categorie nu poate fi aplicată, care măsuri se aplică minorului și în funcție de anumite particularități ale cazului, cum ar fi împrejurarea dacă minorul se află la îngrijirea și supravegherea părinților sau altor ocrotitori legali, dacă este elev sau student, dacă executarea sancțiunii ar contribui la procesul educativ — formativ în care minorul s-ar afla în orice altă împrejurare ce poate avea o relevanță în corecția soluționare a cazului [1, p. 65].

Dacă infracțiunile comise de aceștia sunt în descreștere, analiza statisticilor relevă o creștere și diversificare a contravențiilor săvârșite de minori în cuprinsul anului 2023,

fiind întocmite 787 procese-verbale cu privire la contravenție, comparativ cu anul 2022, când au fost întocmite 600 procese-verbale, și anume:

- 42 pe faptul injuriei (art. 69);
- 44 privind vătămarea integrității corporale (art. 78);
- 71 pe faptul distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor străine (art.104);
- 120 pe faptul sustragerii în proporții mici din avutul proprietarului (art.105);
- 246 contravenții din domeniul circulației rutiere (art. 228-245);
- 129 vizează huliganismul nu prea grav (art. 354);
- 50 privind consumul de băuturi alcoolice și apariție în stare de ebrietate în locuri publice (art. 355);
- 33 pe faptul tulburării liniștii (art. 357) și altele [7, p. 14-15].

Procesual atunci când un minor comite o contravenție pentru care este pasibil de răspundere, în vederea responsabilizării este sancționat și reprezentantul legal (părinții sau persoanele care îi înlocuiesc) în baza contravenției stabilite de art. 63 (neîndeplinirea obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului), care se constată de către Poliție, iar examinarea ține de competența materială a instanței de judecată.

Astfel, în anul 2023 au fost întocmite 1916 procese-verbale cu privire la contravenție în baza art. 63 Cod contravențional, și anume:

- 1399 în temeiul alin. (1) – Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului;
- 517 în temeiul alin. (2) – Acțiunile specifice la alin.(1), dacă au avut ca urmare lipsa de supraveghere a copilului, vagabondajul, cerșitul ori săvârșirea de către acesta a unei fapte socialmente periculoase.

Recent, Codul contravențional a fost com-

pletat cu mai multe contravenții noi, inclusiv art. 64¹ (Exercitarea necorespunzătoare a obligațiilor părintești), care va sancționa „eschivarea cu rea-voință a părinților de la exercitarea obligațiilor părintești, dacă aceasta a determinat plasamentul copilului în instituții rezidențiale sau servicii sociale de plasament” și care urmează să completeze șirul contravențiilor ce atentează la drepturile copilului (art. 63 – neîndeplinirea obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului, art. 64 – împiedicarea exercitării dreptului de a comunica cu copilul și de a-l educa, art. 65 – încălcarea legislației cu privire la protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, etc.) [8].

Codul contravențional determină că examinarea cauzelor contravenționale în privința minorilor este de competența instanței de judecată (art. 395) [9], chiar dacă sunt constatate și documentate în mare parte de către Poliție. Aici, credem că ar fi binevenite anumite modificări în legislație, iar examinarea contravențiilor din categoria dată să fie a Poliției, or, angajații acesteia cunosc cel mai bine situația existentă, personalitatea făptuitorului, alte caracteristici ale fenomenului, documentează propriu-zis cazul, de cele mai multe ori în flagrant, cu ieșire la fața locului, iar instanței de judecată să îi revină doar examinarea contravențiilor privind încălcarea drepturilor copiilor/minorilor.

La nivelul Poliției există procedura operațională standard privind intervenția în cazul minorilor care au comis o faptă contravențională. Respectiv, la momentul primirii unei plângeri sau sesizări privind o contravenție săvârșită de un minor, angajatul responsabil o va recepționa și înregistra conform procedurii, iar, dacă este necesară intervenția urgentă va direcționa grupa/echipa operativă către incident.

Ulterior, dacă se constată că fapta contravențională a fost săvârșită de către un

minor, angajatul Poliției, va întreprinde mai multe acțiuni, cum ar fi:

- va discuta cu minorul/minorii în prezența părinților/reprezentanților legali/reprezentanților autorității tutelare locale și a unui pedagog/psiholog cu consemnarea declarațiilor verbale ale acestuia într-un act special, proces – verbal de audiere al declarațiilor minorului;
- va identifica martorii cu audierea acestora;
- va efectua, dacă este necesar, cercetarea la fața locului;
- în caz de necesitate va solicita ajutorul altor specialiști care ar putea contribui la elucidarea cauzelor contravenției, de exemplu, al psihologului.

Dacă în procesul verificării inițiale se confirmă implicarea minorului/minorilor, acesta va fi audiat în subdiviziunea de Poliție, în calitate de făptuitor, dar nu mai mult de 3 ore pe zi, în condiții speciale, cu asigurarea prezenței părinților/reprezentantului legal/reprezentantului autorității tutelare locale și a unui pedagog/psiholog.

Atunci când în privința minorului a fost pornit procesul contravențional, drepturile acestuia se realizează de reprezentantul legal sau reprezentantul autorității tutelare. În cazul când minorului i se întocmește un proces-verbal cu privire la contravenție, se va consemna și datele reprezentantului legal. Totodată, agentul constator, asigură perfectarea și transmiterea fișei de sesizare către autoritatea tutelară locală, în toate cazurile când contravenientul este minor sau în urma elucidării circumstanțelor s-a concluzionat că copilul se află în situație de risc.

Ce ține de procedura de examinare în instanța de judecată a cauzelor contravenționale în privința minorilor, aceasta este determinată doar de prevederile Codului contravențional care sunt foarte generale.

La demersul agentului constator, instanța

de judecată poate aplica față de minor măsuri de constrângere cu caracter educativ conform art.104 din Codul penal, la care cu titlu exhaustiv se atribuie:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică;
- e) obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu;
- f) obligarea minorului de a participa la un program probațional [10].

Măsurile de constrângere cu caracter educativ se aplică minorilor până la atingerea majoratului, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei săvârșite, totodată, pot fi aplicate concomitent câteva măsuri de constrângere cu caracter educativ.

Cu toate acestea, un mecanism de realizare în practică a prevederilor date nu există, iar instanțele de judecată restituie aceste demersuri cu recomandarea ca agenții constataatori să se adreseze autorităților publice locale competente, făcându-se referință la prevederile contravenționale care determină că, în cazul minorului care săvârșește o contravenție agentul constatat, procurorul sau instanța de judecată expediază materialele cauzei contravenționale autorității administrației publice locale pentru problemele minorilor.

În procedura contravențională măsurile aplicabile față de minori sunt mai blânde decât în privința adulților. Astfel, termenul de prescripție al răspunderii contravenționale se reduce la jumătate pentru persoanele care la data săvârșirii contravenției erau minore [9], iar dacă recent acest termen a fost extins de la 12 luni la 18, respectiv, va fi de 9 luni.

Una din circumstanțele atenuante la indi-

vidualizarea sancțiunii este săvârșirea contravenției de către minor, pe când, săvârșirea contravenției față de un minor este circumstanță agravantă.

În cazul săvârșirii contravenției de către un minor, procedura simplificată care presupune recunoașterea vinovăției în schimbul unei sancțiuni reduse, sub formă de amendă, fără a fi necesară acumularea unor probe suplimentare, poate fi aplicată doar în condițiile asistării acestuia de către reprezentantul său legal.

În privința minorilor nu poate fi aplicată sancțiunea arestului contravențional, la fel, aceștia nu pot fi supuși aducerii silite când se eschivează de a primi citația și/sau de a se prezenta în fața instanței de judecată.

Munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată doar persoanelor care au atins vârsta de 16 ani. La fel, în calitate de sancțiune complementară față de minori poate fi aplicată doar privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Conform prevederilor legale [11], autoritatea centrală pentru protecția copilului este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, inclusiv prin elaborarea, promovarea și monitorizarea politicii statului în domeniul protecției copilului.

La rândul lor, autoritățile publice locale de nivelul 2 (raion, municipiu, UTA Găgăuzia) creează consiliile teritoriale pentru protecția drepturilor copilului [12] care asigură: dezvoltarea serviciilor destinate copiilor și familiilor cu copii; organizarea campaniilor de informare, seminare și întruniri în orașele și satele din unitatea administrativ-teritorială, în scopul informării populației despre importanța respectării drepturilor copilului în diverse domenii; dezvoltarea capacităților profesionale ale personalului din instituțiile cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului la nivel teritorial și local, etc.

În privința copiilor aflați în situație de risc, victime al infracțiunilor și contravențiilor, pre-

cum și realizarea activităților, altele decât cele punitive (evidență, asistență, consiliere, etc.) dedicate minorilor ce încalcă legea, la nivel local competența aparține autorității tutelare locale și teritoriale, în cazul dat autoritățile publice locale, care considerăm că nu își realizează atribuțiile la nivelul solicitat.

De către Poliție pe parcursul anului 2023 au fost luați la evidență 1004 copii delincvenți ce manifestă comportament deviant și/sau delincent, însă efortul și activitățile angajaților Poliției sunt insuficiente, or, realizarea întregului spectru de activități dedicate minorilor din categoria dată presupune un răspuns multidiscplinar și multicontextual al tuturor autorităților/entităților vizate.

Astfel, în scopul executării prevederilor legale angajații Poliției au expediat anul trecut 2206 fișe de sesizare în adresa autorităților tutelare locale, dintre care, în cazul copiilor în conflict cu legea: 779 (259 fete și 520 băieți), fiind examinate doar o parte din acestea.

La fel, se atestă situații când Poliția expediază către consiliile pentru protecția drepturilor copilului prezentări privind cazurile de încălcare a drepturilor acestora, cazurile copiilor delincvenți și ale părinților ce nu-și îndeplinesc obligațiunile părintești, care rămân nesoluționate.

De exemplu, anul trecut au fost expediate în adresa autorității tutelare teritoriale 1520 demersuri cu privire la necesitatea stabilirii unei măsuri destinate copiilor cu comportament deviant, din ele fiind examinate doar 679 cazuri [7, p. 11], respectiv, nici jumătate din numărul total.

Este evidentă existența unor capacități limitate și realizării parțiale a competențelor atribuite. La fel, lipsa unor specialiști calificați, cum ar fi asistenții sociali dedicați și psihologii, cât și pregătirea profesională insuficientă a personalului existent are un efect modest asupra activității desfășurate. De cele mai multe ori, reprezentanții autorităților locale, care pe

lângă multe alte sarcini, urmează să se ocupe și de problemele legate de minori au o motivație foarte joasă în realizarea atribuțiilor ce le revin, or, efortul nu este nici pe departe stimulat corespunzător și suficient.

Una din constatările cele mai pregnante este subfinanțarea activităților și proceselor realizate, or, din practică s-a demonstrat că acolo unde activitatea responsabililor de domeniu este susținută financiar, fie din bugetul național, fie din cel local, fie cu sprijinul partenerilor de dezvoltare, rezultatele sunt vizibile.

Concluzii

În lumina observațiilor și datelor prezentate este evident că contravențiile juvenile reprezintă mai mult decât simple încălcări ale legii. Ele reflectă disparități în procesul de dezvoltare și de integrare socială a tinerilor, sugerând nevoia de intervenții și de soluții complexe, adaptate necesităților și profilului individual.

În mare parte, prevederile legale ce prevăd răspunderea contravențională a minorilor sunt aplicate doar parțial, fiind necesară o reevaluare în întregime a mecanismului aplicat în privința acestora, fapt ce ar genera reducerea fenomenului.

Este esențial să recunoaștem că abordarea contravențiilor juvenile nu poate fi redusă la simpla aplicare a legii sau la acțiuni punitive, dar necesită o abordare comprehensivă care să includă educație, sprijin social și psihologic, precum și implicarea activă a familiilor, comunităților și autorităților responsabile.

De asemenea, este important să ne întrebăm care sunt cauzele profunde ale acestor comportamente și cum putem interveni la nivelul lor pentru a preveni recurența lor în viitor. Este posibil ca factori precum, lipsa resurselor materiale și financiare, instabilitatea familială sau influența negativă a mediului să joace un rol semnificativ în perpetuarea acestor comportamente.

Iată de ce intervenția tuturor autorităților

cu competențe în domeniu este mai mult ca esențială, iar simpla constatare și sancționare a contravențiilor comise de către minori nu rezolvă întrebarea dată, fiind necesar un răspuns multicontextual.

Pe de altă, impactul neesențial al răspunderii pentru săvârșirea contravențiilor determină și „încurajează” continuarea comportamentului deviant. Totodată, criminalizarea în exces a anumitor ilegalități duce la o repulsie și mai mare din partea celor care au fost implicați în procesul de atragere la răspundere – minorii și reprezentanții legali ai acestora.

Păstrarea echilibrului necesar dintre gravitatea faptei și sancțiunile/pedepsele aplicate este marea provocare pentru autoritățile competente. În acest sens, se impune realizarea mai multor schimbări de ordin legislativ și instituțional.

La nivel instituțional considerăm necesară redistribuirea competențelor, fapt reflectat supra, în vederea stabilirii dreptului atât de constata, cât și examina contravențiile comise de către minori, în mare parte, de către Poliție, urmând ca instanțele de judecată să se ocupe de cazurile când se atentează la drepturile copilului.

La fel, urmează a fi examinată oportunitatea reducerii vârstei de la care minorii răspund contravențional, fiind aceeași ca și pentru răspunderea penală.

Chiar dacă legislația prevede posibilitatea aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ minorilor care comit contravenții un mecanism de realizare în practică a prevederilor date nu există.

În esență, abordarea noastră ar trebui să fie una holistică și să abordeze nu numai comportamentul infracțional/contravențional în sine, ci și factorii care îl generează și influențează. Prin construirea unui mediu sigur, incluziv și echitabil pentru tineri, putem să le oferim per-

spective și să îi încurajăm să devină membri activi și responsabili ai comunităților noastre.

Referințe bibliografice

1. FURDUI, S. Cu privire la răspunderea contravențională a minorilor: provocări și soluții. În: *Studii Juridice Universitare*, 2011, nr. 3-4 (15-16)
2. FOCA, L. *Ghid de prevenire a delincvenței juvenile*. Chișinău, 2016.
3. DIMIN, V. Responsabilitatea contravențională a minorilor. În: *Probleme interdisciplinare în materia prevenirii și combaterii criminalității juvenile la etapa contemporană*, 05.10.2007, Chișinău: Academia ”Ștefan cel Mare”, 2007.
4. https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2023-9578_61275.html (accesat - 22.11.2024)
5. Raportul privind activitatea poliției pentru anul 2023, Chișinău, 2024.
6. https://statistica.gov.md/ro/nivelul-infracționalității-in-republica-moldova-in-anul-2023-9478_60977.html
7. Notă informativă privind starea delincvenței juvenile și activitatea pe domeniul siguranță copii pe parcursul a XII luni ale anului 2023, Inspectoratul Național de Securitate Publică al IGP, Chișinău, 2024
8. Legea nr. 136 pentru modificarea unor acte normative (Codul penal și Codul contravențional). În: Monitorul Oficial nr. 245-246 din 07.06.24, art.353; în vigoare din 07.09.24
9. Codul Contravențional al Republicii Moldova, Legea nr. 218 din 24.10.2008, republicată în Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017, art. 100
10. Codul Penal al Republicii Moldova, Legea nr. 985 din 18.04.2002, republicată în Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009, art. 195
11. Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. În: Monitorul Oficial nr. 167-172 din 02.08.2013, art. 534
12. Hotărârea Guvernului nr. 338 din 31.05.2023 cu privire la Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului. În: Monitorul Oficial nr. 208-209 din 22.06.2023, art. 494